

T.C.
ORMAN VE SU İŞLERİ BAKANLIĞI
ORMAN GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
BATI AKDENİZ ORMANCILIK ARAŞTIRMA ENSTİTÜSÜ

ARAŞTIRMA BÜLTENİ

DEFNELİKLERİN REHABİLİTASYONUNDA UYGUN SİLVİKÜLTÜREL MÜDAHALELER (ANTALYA-MANAVGAT-YAYLAALAN ÖRNEĞİ)

GİRİŞ

Akdeniz defnesi (*Laurus nobilis* L.)'nin esas vatanı Küçük Asya ve Balkanlar olup, 600-800 m ye kadar çıkabilen herdem yeşil bir bitki türüdür.

Halk arasında nehtel, tahnal, tefrün, tehnel, tenel, tenhel ve teynel gibi farklı isimlerle bilinen defne; genellikle ağaççık, bazen de 10 m ye kadar boylanabilen yuvarlak tepeli, sık dallı bir ağaçtır (şekil 1).

Şekil 1. Defne Ağacı, Yaprak ve Meyveleri

Defne yaprakları (şekil 1) kurutulularak incir ambalajlamada ve yemeklerde baharat olarak, uçucu yağları kozmetik ve ilaç sanayilerinde yaygın olarak kullanılmaktadır.

2004 yılı verilerine göre; Defne türünün Ülkemizdeki toplam yayılış sahası 131 862 hektar ve tahmini üretim potansiyeli ise 12 201 326 kg/yıl civarındadır.

Defnelikler halihazırda, Orman İşletme Müdürlükleri tarafından gruplandırılıp, münavebeli olarak 3 yılda bir faydalanmaya izin verilmektedir. Defne yaprakları Temmuz-Eylül ayları arasında, genellikle yaprakların

sürgünlerle birlikte kesilmesi şeklinde toplanmaktadır.

Ülkemiz, ihraç edilen yıllık defne yaprağı üretimiyle dünya defne ticaretinin % 97'sini elinde bulundurmaktadır. Güncel ve potansiyel ekonomik değeri bu kadar yüksek olan defne yaprağının üretildiği defneliklerin büyük bölümü bozuk nitelikte olup, acilen rehabilitasyon ve restorasyon faaliyetleriyle verimli hale dönüştürülmesi gerekmektedir.

Ancak silvikültür uygulayıcısının elinde, defnelik sahaların iyileştirilmesi ve yaprak veriminin artırılarak optimize edilmesine yönelik silvikültür teknikleri konusunda yeterli bilgi bulunmamaktadır.

YAPILAN ÇALIŞMALAR

Antalya Manavgat Yaylaalan yöresi defneliklerinin deneme alanı olarak seçildiği bu çalışmayla, defne yaprağı verimi üzerinde etkili olduğu düşünülen 'Ocaktaki Birey Sayısı' ve 'Ocaktaki Bireylerin Yaşı' faktörleri ile 'Yaş Yapraklı Sürgün Verimi' arasındaki ilişkiler incelenerek, ocaktaki defne yaprak verimini artırabilmek için alınabilecek önlemler ve yapılması gereken uygulamaların neler olduğu konularına açıklık getirilmeye çalışılmıştır.

Tipik Akdeniz ikliminin etkisi altında bulunmaktadır yöredeki defneliklerin toplam alanı 2545.5 ha dır.

Toprak yapısı genel olarak kireçli, kumlu ve kumlu balçık olup, anakaya türü kalkerdir. Toprak fizyolojik derinliği 10-120 cm, mutlak derinliği ise 40-50 cm arasında değişmektedir. Toprak taşlılığı % 51-80 arasında olup,

defnelik alanların genel ortalama eğimi % 30-40 ve yüzeyel taşlılığı ise % 65 civarındadır.

Bu çalışmada, 80 adet örnek ocak alınmıştır. Örnek ocaklar, farklı ocak boyutlarına ve farklı yetiştirme ortamlarına dağıtmaya da özen gösterilerek, rastgele olarak seçilmişlerdir. Seçilen her bir örnek ocaktaki sürgünler sayıldıktan sonra, yaprak üretimi yaptırılarak elde edilen yaş yapraklı sürgünler tartılmıştır.

Yaş tayini için gövde kesitleri alınmış ve yıllık halkalar sayılarak kaydedilmiştir. Kontrol amacıyla gövde kesitleri uygun koşullarda laboratuvara nakledilerek, yeniden yaş tayinleri yapılmıştır.

Verilerin değerlendirilmesinde kullanılan varyans analizi, duncan testi ve non-parametrik yöntemlerden Wilcoxon testi SPSS (1999) istatistik paket programı yardımıyla bilgisayar ortamında gerçekleştirilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Defne ocaklarında canlandırma kesimi sonrası bırakılması gereken sürgün sayısının belirlenmesine yönelik yapılan analizler sonucunda; ocak bazında en yüksek yaprak verimi için her ocakta 3-12 sürgün bırakılmasının uygun olacağı öngörülmektedir.

Defnelerin yaşlarına yönelik ölçüm ve analizlerde; 'Yaş Yapraklı Sürgün Miktarı'nın Yaş'a göre oluşturduğu dağılımda değerlerin çoğunun 20 ila 30 aralığında yer aldığı ve eğrinin 25 yaş civarında yatay seyrettiği görülmüştür. Ayrıca, 18-23,9 yaş sınıfının da birinci grupta yer alması ve ölçülen bütün yaşların ortalamasının da 25,5 olarak gerçekleştiği gözlemlenmiştir.

Bütün bunlar göz önüne alındığında; defneliklerin 20-25 yıl idare süresi ile işletilmesinin, optimum yaprak veriminin alınabilmesi açısından uygun olacağı öngörülmektedir.

Defnelik alanlar içerisinde defne türünün diğer maki türleriyle ortalama % 44 oranında karışıma girdiği, alandaki tür karışımında ayrıca oran olarak % 25 kermes meşesi, % 22 akçakesme, % 7 silcan ve % 1 kızılçam yer aldığı belirlenmiştir (şekil 2).

Şekil 2. Yaylaalan Yöresi Defnelikleri

Defneliklerde yapılacak olan periyodik bakım faaliyetleri sırasında, kermes meşesi silcan ve akçakesme türleri; yaz aylarında toprak seviyesinin yaklaşık 25-30 cm üzerinden kesilerek geriletilmelidirler.

Defne bireylerinin bodurlaşması ve yaprak veriminin düşmesinin başlıca nedenlerinden birisi de keçi otlatmasıdır. Bunun çözümü için yörede ahır hayvancılığı teşvik edilebileceği gibi, defnelik alanların dikenli tel ile koruma altına alınması da düşünülebilir. Korumaya alınacak defneliklerde; defneler keçilerin tepe tacına ulaşamayacağı boya eriştikten sonra, keçi otlatmasına izin verilebileceği düşünülmektedir. Keçiler defne tepe tacına ulaşmadığı için zarar veremeyecekleri, diğer maki elemanlarını yiyerek gerilemelerine ve böylece defnelerin gelişimine olumlu katkı sağlayabilecekleri değerlendirilmektedir.

Yıl: 2007, Araştırma Dergisi Sayı: 8/1, Antalya.

Yazışma Adresi: Batı Akdeniz Ormanlık Araştırma Enstitüsü Müdürlüğü, P.K.: 264 07002 ANTALYA

Proje Lideri: Sadettin GÜLER

Tel : (242) 3450438 **Faks:** (242) 3450450

E-posta : baoram@ogm.gov.tr

Web : <http://www.baoram.gov.tr>